

*Електронний журнал культурників СЦМ в Україні
№8 Січень, 2012*

Еге Ж!

ТЕМА НОМЕРУ: КІНО

Зміст

СЛОВО РЕДАКТОРА **«Змінюючи реальність»**. Вікторія Коляда

НОВИНИ

ПОСТАТЬ **Українське німе кіно: Амвросій Бучма**. Іра Лиса

ПОГЛЯД **«Лісова пісня» - «Лісова пісня. Мавка»**. Драма-фесрія та її екранізація. Мар'яна Криль

ЯК ЦЕ БУЛО **Досвід сусідів**. Вікторія Коляда

СВІТ **«Арт-хауз - не голлівудське кіно**. Іванна Голуб'юк

ЛІЧИЛКА **Що знають українці про українське кіно?** Оленка Боклінка

МУЗИЧНА КІМНАТА *Вадим Карп'як*

КІНО-ЦИТАТИ

ЕгеЖ!

Електронний журнал
Дружини Культурників Спілки
Української Молоді в Україні
№ 8
Січень 2012

Головний редактор:
Вікторія Коляда

Дизайн і верстка:
Іванна Голуб'юк

Чекаємо листів:
kulturnyky-ua@cym.org

Думка редакції може не збігатися з
точкою зору авторів публікацій.

© **ЕгеЖ!**, 2012.

На обкладинці: Emir Kusturica & The No Smoking Orchestra

“Змінюючи реальність”

Коли фільм з такою назвою вийшов на широкі екрани, першою думкою було те, що це дуже влучна і надзвичайно лаконічна характеристика кіномистецтва, а другою, що це визначення яскраво характеризує мистецтво загалом. І якщо ви гадаєте, що немає фільму, книги, картини, вистави, пісні (і т.д.), що змогли б змінити ваше життя, це означає, що ви просто ще не віднайшли оте «своє».

Кінематограф, що виник відносно недавно, за доволі короткий час зумів здобути шалену популярність, адже поєднав у собі ознаки різних видів мистецтва. Галузь важко назвати автентичним винаходом якогось окремого народу, тому доволі швидко вона глобалізувалася – так, дуже поширеним сьогодні є поняття «тенденції світового кінематографу». Завдяки бурхливості розвитку сьогодні кіномистецтво, з-поміж інших функцій, відіграє роль своєрідного міжкультурного засобу обміну інформацією, і це напевно важко переоцінити.

Це число журналу не стало ні спробою проаналізувати особливості національного кінематографу певної країни, ні розповісти про світовий кінематограф – все, що ви можете прочитати тут, є лише спробою підвищити зацікавлення індустрією кіно.

Вікторія Коляда, редактор «ЕгеЖ!»

Конкурс “Хто читає ці книжки?”

Підбиваємо підсумки попереднього конкурсу. Редакція журналу «ЕгеЖ!» вітає переможницю – Людмилу Юрченко, яка першою надіслала правильну відповідь на адресу редакції (це була зображена книжкова полицка сумівки Іванни Голуб'юк). Приз буде вручено переможниці після різдвяних канікул. Редакція також дякує усім, хто брав участь, зокрема Юлії Лісовській, яка надіслала нам лист із Дубно.

Конкурс продовжується!

Отже, ХТО читає ці книжки?

Нагадаємо умови:

- 1) Надсилаєте фото своєї книжкової полиці на адресу kulturnyky-ua@cym.org, вказавши у листі своє ім'я, прізвище та контакти, а також коротку (або довгу!) розповідь про вашу книжкову полицю. Фото і розповідь (автор не буде вказуватися) будуть надруковані в котромусь із чисел журналу. Автори найоригінальніших фото і розповідей отримають подарунки.
- 2) Ви можете відгадати, чия полицка і хто власник зображених на фото книг, надіславши відповідь на адресу kulturnyky-ua@cym.org.

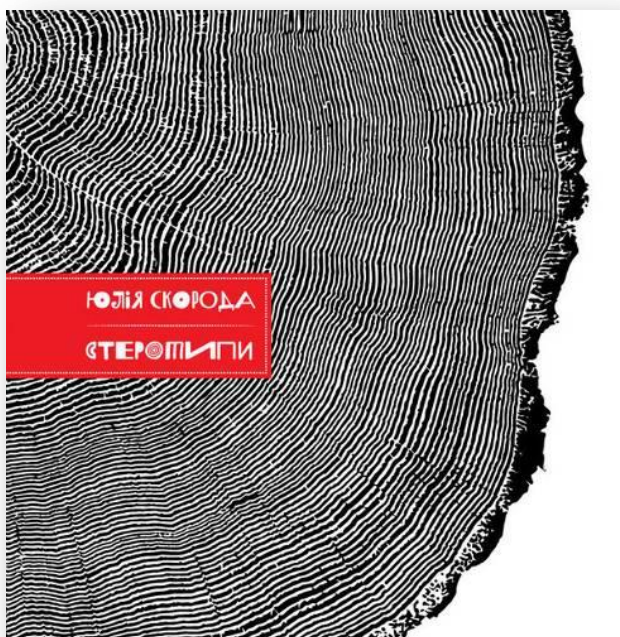

Хто перший відгадає, той отримає від редакції приз!

НОВИНИ

• 7 грудня 2011 у кав'ярні «Говорить Івано-Франківськ» Юлія Скорода презентувала дебютну збірку поезій «Стереотипи», яка вийшла у видавництві «Крок». Книга має 116 сторінок і поділена на вісім розділів, які з різних ракурсів визначають стереотипність. Кожен розділ відповідно присвячений певній сфері буття, наприклад, Стереотипи і Столиці, Стереотипи і Коханці, Стереотипи і ВиКлики, Стереотипи і Дитячі уявлення тощо.

У вступі до Юліної збірки поезій сказано: «Стереотипи» - се «стереотипи», себто поезія, яка розвінчує одні, але творить інші стереотипи. «Стереотипи» - се вірші, де жоден ліричний герой не вміє бути «моно». Герої є типовими «стерео». Це можна трактувати як людську невизначеність у просторі, блукання душі, так і гармонійне поєднання з пізнанням і самим Богом».

Друзі та подруги!

*Щиро вітаємо з Новим роком та Різдвом
Христовим!*

*Нехай свято народження Сина Божого принесе у
Ваші оселі добро і злагоду та наповнить серця
миром та любов'ю!*

*Бажаємо Вам натхнення та наснаги на добрі
справи та втілення мрій в життя
у 2012-му році!*

Христос рождається! – Славимо Його!

*З найкращими побажаннями,
редакція журналу «ЕгеЖ»*

ЗИМОВІ ФЕСТИВАЛІ

7-8 січня – фестиваль «Країна мрій Різдвяна», Київ, Мамаєва Слобода. Фест від Олега Скрипки. В програмі колядки, санчата, вертеп, ярмарок майстрів, козацький куліш, фольклорні ансамблі та Dj O'Skgrupka.

7-9 січня – Свято Пампуха, Львів. Проводиться кілька років поспіль. Паралельно у Львові триватиме різдвяний ярмарок, ходитимуть вертепи.

10 січня - Великий Різдвяний концерт у Музеї Гончара, Київ. Виступи фольклорних колективів («Кросна», «Божичі», «Володар», «Роксоланія», «Михайлове Чудо», «Рожаниця», «Хорея Козацька»), етнографічні виставки.

13-15 січня – Червене вино, Мукачево, Закарпатська область. Традиційний і чи не найстаріший фестиваль вина у Мукачево.

19 січня – Водохреща (Ордань) у Мамаєвій Слободі в Києві.

Постать

УКРАЇНСЬКЕ НІМЕ КІНО: Амвросій Бучма

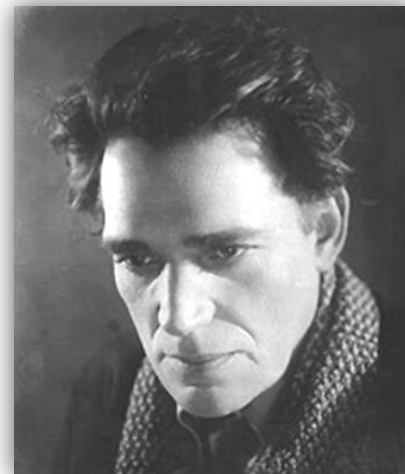
Іра Лиса

Початок українського німого, короткометражного, філософського кіно в Україні, співпадає з часом формування творчого генія «розумного арлекіна» Амвросія Максиміліановича Бучми. Шлях, який пройшов актор від традиційної театру до курбасівського новаторства, від театру до кіно, від актора до режисера, вважають містком між традиціями українського кінематографу 20-х та 60-х років ХХ століття.

Амвросій Бучма - український актор і режисер, організатор «Нового львівського театру» у Дрогобичі, (на основі трупи згодом було організовано театр ім. Івана Франка, що осів у Києві), театральної студії ім. Івана Франка, керував самодіяльним театром Перших залізничних майстерень. Амвросій Бучма одразу після створення Лесем Курбасом Художнього Об'єднання «Березіль» (ХОБ) прийшов до давнього друга актором Четвертої майстерні.

Працюючи пліч-о-пліч з Курбасом (у 1922-26 та 1930-36) талановитий Бучма став тим самим великим, геніальним актором української сцени, адже відповідав театральному новаторству режисера – актор, як «розумний арлекін», який не калькує емоції, а живе на сцені природно і невимушено. Тут він зіграв свої знамениті ролі, що стали класикою національного театру: Джіммі Хіггінс у п'єсі за однойменним романом А.Сінклера, Пузир в «Хазяїні» І.Карпенка-Карого, Лейба в «Гайдамаках» за Т.Шевченком, Задорожний в «Украденому щасті» І.Франка, Блазень у «Макбеті» В.Шекспіра та ін.

Він ...стрибав з другого поверху, чіплявся за аероплан

Перші спроби в кіно Бучма робить разом з Курбасом. Упродовж 1923–1925 років на Одеській кіностудії відбуваються одразу два дебюти: Лесь Курбаса як кінорежисера та Амвросія Бучми як кіноактора. У першому фільмі «Вендетта» Бучма грає епізодичну роль нічного сторожа, але цілком поринає в нову для себе справу. Його цікавив і процес творення кіно, і саме знімання, і обробка фільму та монтаж. Актор придивлявся, прикидав, чи відповідатиме він вимогам і специфіці кіно. Та як показала подальша робота в кіно, образи які він створював на екрані, нічим не поступалися театральним, більше того, просте обличчя актора з масивними, грубуватими рисами, виразне і рухливе, багатство миміки, жестів, правдивість і щирість – все здавалося ніби створене для кіномистецтва та відповідає його вимогам.

Так, у другому фільмі «Макдональд» Лесь Курбас вже пропонує Бучмі головну роль. Актор майстерно справлявся з усіма трюками (стрибав з другого поверху, чіплявся за аероплан) – тут знадобився курбасівський «вишкіл» актора. Починаючи з «Макдональда»,

Бучма сам гримується, і то настільки якісно, що англійська леді була приголомшена, побачивши на кіностудії свого прем'єра Макдональда, бо загримований актор не відрізнявся ні зовні, ні поведінкою, ні манерою триматися в колі людей. Роль старого генерала зіграв Бучма і в ще одному фільмі Леся Курбаса «Арсенальці». Ці фільми, на жаль, не збереглися і не стали такими гучними та фундаментально важливими для української культури. Усе ж перші кінокроки режисера не були даремними: він вперше застосував рухому камеру, а також дав першу кіношколу для Амвросія Бучми, попереду якого чекали ще безліч цікавих ролей.

Актор багато знімається у німому кіно – Микола («Микола Джеря»), Ярошук («Нічний візник»), німецький солдат («Арсенал»), Лейзар і Йоселе («П'ять наречених»), Еміль («Проданий апетит»), Сашко-музикант («Напередодні») та ін.

Свою здатність до лаконічного і точного вираження Бучма демонструє в епізодичній ролі в Довженковому «Арсеналі» (1928). «Кайзерівського солдата в окулярах, з рушницею в руках, з обличчям, зведеним конвульсіями сміху, відчаю і смерті, я вважаю одним із кращих своїх кінотворів», – зізнавався Бучма. Всього півхвилини триває цей епізод. Однак актор за цей час відтворює

контрастні стани людини: нестримна, неприродна (під дією газу) веселість поєднується з відчутною мукою, а конвульсивні спазми сміху – з раптовою застиглистю всієї постаті. Тут не характер і не психологія, а образ-символ безглуздості війни та страшних засобів винищення людства.

Ще одну дуже важливу роль, вже головну, зіграв Бучма у двосерійному фільмі Павла Чардиніна «Тарас Шевченко» (1926). Засобами німого кіно актору успішно вдалося відтворити життя поета від юності до смерті, передати процес виникнення поетичного образу, навіть народження конкретних віршів. Завдяки виконавській майстерності (критики велику увагу звертали на досконале розуміння гри перед апаратом і на майстерність сконденсованої деталі) фільм «Тарас Шевченко» мав великий успіх.

Загалом робота в німому кіно була такою собі творчою лабораторією, де народжувалися нові думки, нові засоби виразності, наприклад знамениті бучмівські паузи. Цьому сприяло й те, що Бучма був не просто виконавцем, а й творцем образу – і на екрані, і на сцені: «Я люблю заповнювати паузи дією, люблю працювати з речами, люблю мовчати на сцені і вважаю, що в цьому і є особлива радість акторської творчості, в якій актор виступає не тільки як співавтор, як інтерпретатор літературного матеріалу, а й як самостійний художник».

Амвросій Бучма товаришував з Лесем Курбасом, Миколою Кулішем, Михайлом Семенком та багатьма іншими, хто створював чи міг створити загрозу радянській будучності.

Бучма дивом уник репресій. Можливо, його зберіг екранний Шевченко. Можливо, не було кому іншому доручити роль В.І.Леніна, яку постановою уряду України було покладено в театрі ім. І.Франка на Бучму. «Правда» О.Корнійчука, з уперше введеним на сцену образом «вождя світового пролетаріату», присвячувалась 20 річчю Жовтневої революції, на честь якої в північних таборах масово розстрілювали людей.

У роботі над образом Леніна Бучма мало не застрелився. Провал ролі дорівнювався смерті, а не співпадало буквально все: будова обличчя, зріст, мова. Актор погано розумів цю людину, не відчував її. Робота над роллю була шаленою. І, звичайно, міфотворчою. Іншого не могло бути в 1937 році, тоді постаттю Леніна держава підмінила народним масам Бога. Бучма зіграв Леніна на сцені, його нагородили Державною (Сталінською) премією СРСР у 1941 році, а у 1944-му – званням Народного артиста СРСР. Саме це і дозволило акторові працювати на сцені та у кіно, викладати у Київському інституті театральнo мистецтва ім. І.Карпенка-Карого і передати молодому поколінню досвід та знання отриманні від геніїв українського мистецтва.

Дуже важко охопити весь театральний і кінематографічний доробок Бучми (а він пробував себе і як кінорежисера, сценариста, художнього керівника). Важливим і незаперечним є той факт, що кожна роль – головна чи другорядна, у довершеному чи посередньому творі –

майстерно вирішена поєднанням правдивості, щирості з експресивністю вираження, уваги до побутових деталей зі скупістю їх використання, лаконічністю. Так чи інакше, Бучма вмів говорити про свого персонажа більше, аніж це пропонує сюжет фільму чи вистави.

Актор помер 1957 року, троки не дочекавшись другого розквіту українського кіно. Проте без сумніву його можна назвати містком між акторською школою і традицією кіно 1920-х і 1960-х років

Українське кінovиробництво 1920-х років зараз називають «золотим періодом» в історії кіномистецтва, а ім'я Амвросія Бучми невіддільне від цього явища.

У роботі над образом Леніна Бучма мало не застрелився

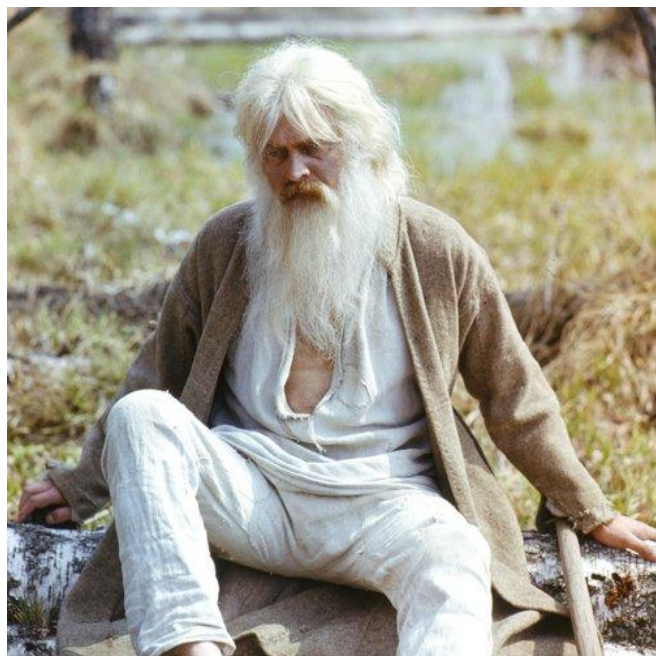
Амвросій Бучма у ролі Тараса Шевченка

«ЛІСОВА ПІСНЯ» - «ЛІСОВА ПІСНЯ. МАВКА». ДРАМА-ФЕЄРІЯ ТА ЇЇ ЕКРАНІЗАЦІЯ

Мар'яна Кріль, Тернопіль-Люблін

У 2011 році минуло 100 років від написання одного із найвидатніших творів Лесі Українки „Лісова пісня” та 140 років від народження його авторки. Це okazія до спогадів, перечитування, переосмислення творчості, життя, покликання. Парадоксально, але це вже звично, що більш менш на високому рівні про таких майстрів слова згадують лише у круглі дати. А що вони мають до творчості як такої? Аналіз творчості Лесі Українки, її інтерпретація у музиці, театрі та в науковій думці засвідчують, що пошук істини триває, як і тривають її твори, тематика яких сягає від античності до часу, в якому жила Леся, від простих людей до міфічних істот. Широта творів письменниці є неосяжною, однак тема, як на мене, одна – Людина.

Драма-феєрія „Лісова пісня” не виняток у цьому. Без перебільшення, це один із найвизначніших творів Лесі Українки, написаний за два роки до смерті поетки. У цій статті мова

підє про кіно і про екранізацію „Лісової пісні” в українському кінематографі.

Фільм „Лісова пісня. Мавка” Юрій Ілєнко створив у 1980 році, у час, коли репресії, спрямовані проти українських митців 60-х трохи пом'якшилися, однак про вільний розвиток та втілення власних мистецьких ідей, говорити було ще рано. Юрій Ілєнко після переслідувань, цензурування своїх фільмів впродовж кількох років, був змушений відмовитись від власної творчої манери, а неможливість прийняти чужі йому правила соціалістичного реалізму (які найчастіше ототожнювалися з побутописанням) призвели до ситуації, з якої режисер шукав виходу. У 1980 році він побачив його у спробі екранізації української класики, рівноцінній „Тіням забутих предків” Михайла Коцюбинського та „Вечору на Івана Купала” Миколи Гоголя. До класики вже не було таких суворих ідеологічних причіпок. Вибір впав на драму-феєрію Лесі Українки „Лісова пісня”. До Юрія Ілєнка її вже екранізував у 1959 році Віктор Івченко. Ця перша екранізація „Лісової пісні” у більшості нагадує театральну постановку. Ілєнко був одним із представників українського поетичного кіно і, судячи із кількох інтерв'ю, спогадів, у своєму новому фільмі у 1980 році прагнув продовжити традиції, започатковані ним у 60-х. Фільм „Лісова пісня. Мавка” у певному розумінні є продовженням школи поетичного кіно, однак слід зауважити, що ця картина була створена вже в інший час: саме режисерське світосприйняття

змінилося. Є літературні твори, які нелегко піддають інтерпретації. Особливість їхньої структури, визначеність їхнього настрою не дозволяють і думати про якісь переінакшення. До таких належить і „Лісова пісня” Лесі Українки. Труднощі перенесення на екран пов’язані також з тим, що твір поетичний.

У фільмі Юрій Ілленко виступив режисером, автором сценарію та оператором. Сам режисер вважав, що всі ці три функції повинна виконувати одна людина, адже ця одна професія (режисер, оператор, сценарист) пов’язана з єдиним матеріалом створення образу.

З перших кадрів перед глядачем постає картина буденного людського життя: на передньому плані (дивимось очима Лісовика, якого зіграв Іван Миколайчук (у фільмі він теж є виконавцем ролі Дядька Лева) – процесія людей з хоругвами, яка раптом розсипається і починається бійка. Від цього гурту відділяються дядько Лев, Лукаш та його мати і заглиблюються у ліс. Чоловіки важко працюють, завойовуючи простір, на якому живуть невидимі для них Лісовик, Перелесник, Куць, Русалка, потерчата і Мавка. Під час першої сцени і діалогу Мавки з Лукашем, яка прийшла на мелодію його сопілки, коли хлопець промовляє до неї, глядач звертає увагу на вбрання Мавки, яке кілька разів змінюється. У цьому проявляється певне змушення глядача до захоплення. На цьому фоні виділяється краса лісу і звуковий ряд, переповнений щебетом птахів.

Кохання між Мавкою і Лукашем у фільмі триває недовго. Як тільки Мавка не може пройти головних випробувань домашньої праці, як Лукаш обирає собі іншу. Образ Килини у фільмі – другорядний, її майже не видно. Коли Мавку Лукаш покидає, то ліс убирається в осінні

шати. Як і навесні, її хоче звабити перелесник, і, немовби піддаючись його чарам, вона бачить Лукаша. Однак він від неї відсахнеться. Той, що в скалі сидить, забирає Мавку, а Лісовик помщається Лукашеві, перетворюючи його у вовкулаку. Мавка, дізнавшись про те, хоче врятувати коханого. Коли Лукаш хоче повернутись додому, то виявляється, що вже надто пізно: лісові мешканці розорили його хату злиднями та пожежею. У своєму фільмі Юрій Ілленко наголошує на трагедії Мавки, яку зрадив Лукаш.

Юрій Ілленко був захоплений побудовою твору, його художніми засобами. Він вважав, що суто зовнішньою канвою драми є перипетії кохання. На його думку, суть драми у тому, що Мавка розбивається у марних зусиллях вдихнути в Лукаша (Віктор Кремльов) людську душу, живу душу бунтарства, подолати його власницьке черстве і дрібнодушне рабське існування. Тут бачимо ще одну невідповідність із суттю твору. У фільмі кохання зникло. Актриса з’являється майже в кожному кадрі, незважаючи на позірну рухливість, героїня статична. У фільмі вона зображена не як безпосередня, ніжна, одухотворена, а як різка, напориста, похмура. У картині є вражаючий епізод – мордування подружжя Килини і Лукаша, запряженого у воза.

Провини Лукаша не видно, видно тільки покарання. Іншим міфічним істотам – Лісовику, Перелеснику, Куцеві, Русалці – режисер відвів достатньо місця, теж на свій лад інтерпретуючи їхні образи.

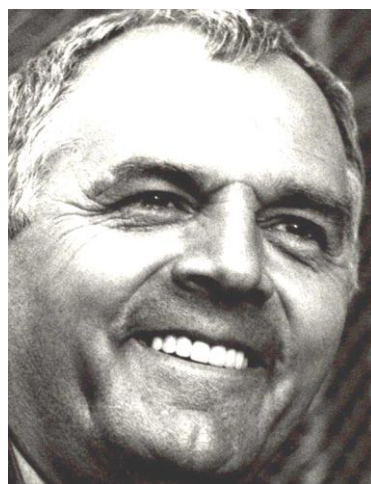
За оцінками критиків, фільм Юрія Ілленка „Лісова пісня. Мавка” не відбувся до кінця. Однак це не остаточне твердження. Попри власне розуміння твору, інтерпретацію образів, втілення їх на екрані, власну свободу самовираження картина в певних аспектах є продовженням Юрія Ілленка як оператора, який здійснив революцію у кадрі і підході до зйомки. Тут є чимало спільного із рисами поетичної школи в українському кіно, але прочитання драми-феєрії та інтерпретація її на екрані має помітні розбіжності із літературним трактуванням твору та його головною ідеєю. На тлі критики фільму, у 1981 році „Лісова пісня. Мавка” вирізнялася. Кінострічку було удостоєно спеціального призу „За послідовні пошуки зображальних засобів кіно” на XIV Всесоюзному кінофестивалі у Вільнюсі. Найвидатніші фільми Юрія Ілленка пролежали на полицях понад 20 років.

У 1988 році Ілленко написав: „Я не міг довго сидіти без діла. Якщо не знімав кіно, майстрував столи, різбив, малював, писав вірші... Та цього було мало: надто сильним був потяг поринути у простір фільму, де я міг би повністю реалізувати свої можливості. Мені здавалося: от виберу якийсь нейтральний сюжет, маленький

фрагмент життя і візьмуся його обточувати. Або звернуся до міфу, до феєрії (був у мене такий фільм „Лісова пісня. Мавка” – екранізація Лесі Українки), де можна говорити про життя, користуючись умовною мовою. І буде це побічний епізод моєї біографії – не більше. За гамбурзьким рахунком, я мовби не зраджую себе, не поступаюся основним принципам. Але я поступався і зраджував себе. Зраджував свій максималізм, який був порукою „Криниці”, „Вечора”, „Білого птаха” (а втім, щодо „Білого птаха”, то вже не можу запевняти, що не допустив ні однієї червоточинки). Бо як було „Вирубували” суть, а лишали „приправу”. Коріння видирали. Згадую, як проходили колись художні ради: ти виступаєш з фільмом, в якому впевнений, а тебе всі критикують, паплюжать, звинувачують у неуцтві. Думки звичайно збігалися. І їх багато. Це думки метрів, „генералів” від кіно. І тільки одна-дві людини – „за”. І тебе охоплює болючий сумнів. А може справді вони мають рацію, їх же багато? Усвідомлюючи власний гіркий досвід,

раджу сьогодні молодому режисерові: привчи себе думати з усією пристрасстю, на яку здатний, з абсолютною

впевненістю, що фільм, над яким зараз працюєш, - твій останній, і якщо в ньому не висловиш себе, то вже – ніколи. І коли не помреш після цього, то збагнеш, як гарно жити».

Як це було ДОСВІД СУСІДІВ

Вікторія Коляда

Історією розвитку кінематографу Польща вирізняється з-поміж слов'янських країн. Якщо варто задумуватися, чи є доброякісним та розвинутим кінематограф Чехії, чи, скажімо, Росії, то факт, що ця галузь мистецтва в Польщі досить міцно утвердилася, свідченням чого є доробки польських режисерів, сумнівів ні в кого не викликає. І як не крути, але розмова про польські фільми найчастіше зводиться до питання «Чому?» Власне хвилює найчастіше те, що так сприяло розвитку кіномистецтва у західних сусідів, і чому цього не було в нас. Очевидно, що якщо порівняти початки розвитку кінематографу в **Польщі та Україні**, то шанси на успіх були практично рівними, однак ми чомусь залишилися позаду. Це зовсім не нарікання на важку долю українського мистецтва, а лише звичайна констатація факту та намагання (бодай поверхнево) проаналізувати таємниці успіху іншої країни.

Ще з 1908 року, коли в Польщі було випущено перший художній фільм – «Антось вперше у Варшаві», громадськість не оминала увагою цю галузь мистецтва, вболіваючи за розвиток рідного кінематографу. Так, вартим поваги є той факт, що поляки пишаються тим, що серед першопрохідців – безпосередніх учасників становлення галузі – кінематографу були й поляки, хоча, насправді, їх роль не була надто вагомою. Це, зокрема, Казимир Прушинський – винахідник палеографу та Болеслав Матушевський – оператор фірми «Люм'єр».

Через 10 років по тому, після здобуття Польщею незалежності, настав час активного розвитку кінематографу, і вже у 1930р. було знято перший фільм зі звуком. До початку Другої світової війни кіномистецтво в Польщі активно розвивалося, а вже по її закінченні було створено установу «Польський фільм» при Міністерстві культури та мистецтва, завданням якої була робота над розвитком кінотовиробництва в Польщі. Створення такого відомства, що контролювалося державою, відіграло далеко не

Анджей Вайда, єдиний польський режисер – володар «Оскара»

останню роль в подальшому розвитку кіноіндустрії, так вже у 1947 році відбувся показ першого фільму, відзнятого після війни.

Друга половина ХХ століття знаменується появою покоління молодих та талановитих режисерів, найвидатнішим з-поміж яких став Анджей Вайда. Однак у 60-их роках, на думку фахівців, кінематограф у Польщі зазнав непоправних втрат, адже декілька режисерів виїхали з країни, аби робити кар'єру закордоном. Очевидно, що найвідоміший з них – Роман Поланський, адже йому вдалося здобути світове визнання – свідченням цьому є «Оскар» за режисуру фільму «Піаніст».

Для розвитку кіногалузі, її становлення та популяризації фільмів національного виробництва закордоном у Польщі у 2005р. було створено Польський інститут кіномистецтва (Polski Instytut Sztuki Filmowej) – державну установу, яка

займається не лише популяризацією фільмів та сприянням розвитку кіно, а й фінансуванням перспективних проектів.

Висновок один – з кіногалуззю в Польщі все серйозно. Держава зацікавлена в розвитку кінематографу, адже його надбання репрезентують країну світовій спільноті, й вклад у розвиток галузі – надійна інвестиція, адже при активній роботі витрачені матеріальні засоби та старання повертаються сторицею. І до того часу, поки ми не усвідомимо, що національний кінематограф – потужний виховний засіб, і його потрібно розвивати, створюючи фільми різних жанрів, українське кіно залишатиметься прерогативою меншості.

Використані джерела:

<http://www.pisf.pl/pl>

Адреса польського кіно (Аґнешка Одорович про реформи Польського інституту кіномистецтва)

<http://tyzhden.ua/Culture/20141>

На фото: Єжи Гофман - польський кінорежисер і сценарист. Відомий екранізацією роману Сенкевича "Вогнем і мечем". У 2008 році зняв 4-серійний документальний фільм "Україна. Становлення нації".

У фільмі відтворено історію України від Хрещення і до сьогодення. За задумом режисера, завдання стрічки — провокація для молоді, імпульс до вивчення історії України та

пошуків істини.

В основу фільму покладені відео- та аудіоматеріали, безліч ілюстрацій та архівних документів, які Єжи Гофман збирав особисто.

На створення фільму Єжи Гофмана надихнула книга екс-Президента України Леоніда Кучми «Україна — не Росія».

Світ АРТ-ХАУЗ - НЕ ГОЛЛІВУДСЬКЕ КІНО

Іванна Голуб'юк

Часто фільм, спрямований на масового глядача, стає аж надто передбачуваним, а відтак нецікавим. Тому пошукайте щось цікавеньке серед арт-хаузного кіно.

На відміну від голлівудського фільму, в якому сюжетна лінія використовується як основа, що ділить фільм на ряд епізодів, кожен з яких рухається до власної мети, сюжет розвивається по принципу «питання-відповідь», «проблема-рішення», музична лінія підказує аудиторії потрібні емоції, а монтаж робиться плавним, в арт-хаузовому кіно сюжетна лінія будується на основі реалістичності та авторського бачення режисера. Часто між епізодами ослаблений чи відсутній причинно-наслідковий зв'язок. А значна увага приділяється внутрішній драмі персонажа, його самоідентифікації, соціальним і сексуальним конфліктам чи моральній дилемі. Критики зазначають, що на відміну від фільмів, спрямованих на

Арт-хауз – це зазвичай серйозні фільми неголлівудського виробництва, спрямовані не на масову аудиторію, а на вузьке коло глядачів.

масового глядача, в арт-хаузовому кіно складні проблеми лише досліджуються, без очевидного вирішення. Часто усі дії героя, його думки, сни, фантазії мають показати глядачу екзистенційність буття.

Поняття art-house з'явилося в 1940-х роках ХХ століття в США, де арт-хаузами називали кінотеатри, що показували довоєнні класичні голлівудські кінострічки, а також фільми іноземного (тобто не американського) і місцевого незалежного виробництва. Але ще у 20-30-ті рр. з'явилася ідея про те, що фільми можуть бути розділені на розважальні і на серйозне мистецьке кіно, направлене на інтелектуальну аудиторію. Тому артхауз іще називають інтелектуальним, авторським кіном.

Цікаве про АРТ-ХАУЗ

У 1999 році два випускники флоридського кіно факультету Ден Майрік і Ед Санчес всього за 22 тис. доларів без сценарію відправили трьох акторів в осінній ліс і заставили їх знімати один одного, час від час підкидуючи режисерські вказівки у пластикових коробках від фотоплівки. Вихідний результат був нібито змонтований із знайдених кіно матеріалів студентів, які працювали над курсовою роботою, присвяченою злій відьмі і тим, хто зникли безвісти у хащах. Це був **перший арт-хаузний блокбастер** «Відьма із Блер». Америка «повелась» на псевдо документальність і глядачі буквально ломились у кінотеатри, ігноруючи дорогі голлівудські картини, щоб побачити видовище без музичного супроводу і спецефектів, зняте домашньою відеокамерою. Так артхаузна «Відьма із Блер» опинилась в книзі рекордів Гінесса, зібравши 248 мільйонів доларів.

• Венеціанське кінобієнале – найстаріший кінофестиваль, який щороку проходить у Європі. З отримання нагороди «Золотий лев Святого Марка» тут розпочався успіх **Андрія Тарковського, Акіри Куросави, Ингмара Бергмана** та ще з десятка найважливіших авторів світового кінематографу. Що цікаво, створений цей фестиваль був дуче Муссоліні. Але саме на цьому фестивалі часто перемогу здобувають арт-хаузні фільми, про що свідчить перелік вищеназваних режисерів.

• У фільмі **Ларса фон Трієра** «Догвілл» зовсім немає декорації. Стіни будинків, початок, кінець вулиці і навіть собака просто позначені крейдою на підлозі. Але навіть без декорації фільм не залишить нікого байдужим. Втікачка Грейс ховається від гангстерів у маленькому містечку Догвілл. Громадяни її заховали у себе, натомість вона має розплачуватися за це їм працею. Вимоги до неї стають все більшими і більшими, і на зміну доброти приходить жорстокість. Інший фільм трилогії «США – країна можливостей» називається «Мандерлей» (2005). Події відбуваються на плантації Мандерлей в Алабамі, де

чорношкірі робітники досі не знають, що рабство у США скасовано 70 років тому. Дівчина Грейс намагається перебудувати відносини на новий лад – на засадах демократії та толерантності, але що з цього вийшло подивитися самі.

[Кадр з фільму Ларса фон Трієра «Догвілл»]

Є така хвиля в арт-хаузі як азійська. Вона виникла у 1988 році з успіху «Червоного гаоляна» **Чжана Імоу**. Південнокорейський режисер **Кім Кі-Дук** з цієї хвилі. Він знімає фільми про пересічених людей, людей із суспільних низів. Він апелює до почуттів. Усі події відбуваються на фоні природи. «Весна, літо, осінь, зима... і знову весна» - це історія життя монаха, яка розвивається на тлі зміни пір року. У стрічці «Натягнена тятива» 60-річний старий живе на човні з 16-річною дівчиною, які він знайшов у шестирічному віці і виховав. Він таємно планує з нею одружитися, коли їй виповниться 17 років і старанно відгороджує наречену від зовнішнього світу. Мінімум слів, човен серед моря, незбагнені для європейців традиції і східна ментальність – це все викликає у глядача максимум емоцій.

[Кадр з фільму Кім Кі-Дука «Натягнена тятива»]

- У фільмі **Джима Джармуша** «Кава та Цигарки» ви не побачите нічого іншого, окрім кави та цигарок. Це збірка з одинадцяти короткометражок, у яких головні герої розмовляють на різні теми, п'ють каву та палять. Прихильницям Джонні Деппа варто подивитися інший фільм цього режисера, який називається «Мрець» (Dead Man). В основу сюжету лягла проблема корінних американців та жорстокий Дикий Захід

- **Емір Кустуріца** – сербський кінорежисер боснійського походження, учасник рок-групи «The No Smoking Orchestra». У його фільмах ви знайдете трагікомедію, циган, духові оркестри, весілля разом з похоронами, війну в Югославії, шалене кохання... «Життя як диво», «Чорна кішка, білий кіт», «Час циган», «Арізонська мрія», «Андеграунд»... Якщо ви ще не дивилися Кустуріцу, то подивіться. І все. Крапка.

- До речі, в Кустуріци є своє село, його архітектурний проект – Дрвенград (нім. Кюстендорф) у гірському районі Златибор у Сербії. Це мистецьке поселення із музеєм, бібліотекою, кінотеатром, церквою...

[Кадр з фільму Еміра Кустуріци «Чорна кішка, білий кіт»]

Лічилка **ЩО ЗНАЮТЬ УКРАЇНЦІ ПРО УКРАЇНСЬКЕ КІНО?**

Оленка Боклінка

Що таке українське кіно? Яким воно було колись і є тепер? Як розвивалось та що його очікує в майбутньому?

Донедавна ці питання мене не надто тривожили. Але на черговій рідкісній «вилазці»¹ додому на вихідних мама запропонувала подивитись кіно. Серед маминого списку претендентів на перегляд були російські «мело-шмаркло-драми»², у моєму: 2 французькі комедії, 1 італійська, і 2 американських драми, які явно були їй не до душі. Спільного знаменника ми так і не знайшли, тому довелось подивитися разом вечірній випуск ТСН.

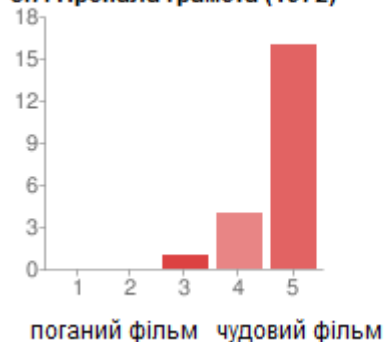
Мене ця ідея не залишала, і тут допоміг «пан» Google: на сайті «Діжка» знайшла великий список українських фільмів, які варто було б подивитись, скачавши із того ж таки сайту опісля реєстрації. Тепер я вирішила ці та схожі питання іншим людям, небайдужим до одного із найприбутковіших та найпопулярніших видів мистецтва, про яке в Україні говорять дуже небагато.

Анкета як завше розповсюджувалась соціальними Інтернет-мережами, на жаль, відповіли лише 36 респондентів. Їх географія зосередилась переважно на Західній Україні: Острог, Нетішин, Рівне, Луцьк, були і Київ, Одеса, Дніпропетровськ та Естонія. Жінок, як завше, теж більше – 22, чоловіків – 14; середньостатистичному респонденту 22 роки.

З усіх опитаних 53% люблять дивитись українське кіно, 11% категорично – ні, а решта вагаються. Далі я відібрала 17 найпопулярніших фільмів, яким поставили найбільше «лайків» на сайті «Hurtom-Торент-Толока»³ та «Діжка»⁴, задала питання про те, чи переглядали їх респонденти та як вони їх оцінюють.

Виявилось, що найбільшою популярністю користується «Штольня» (2006 р.), далі до пальми першості увійшли: «Пропала грамота» (1972 р.), «Украдене щастя» (2004 р.), «Orangelove» (2006 р.), «Сафо» (2008 р.). А от на провокаційне питання оцінки українського кіно, якого і так не надто багато у наших та закордонних медіа, опитуванні відповідали не так активно. Тут переможцем у номінації «Чудовий фільм» перемогла стрічка «Пропала грамота» (1972р.).

5.7. Пропала грамота (1972)

1 - поганий фільм	0	0%
2	0	0%
3	1	3%
4	4	11%
5 - чудовий фільм	16	44%

Щодо майбутнього українського кінематографу, то 70% опитаних впевнені, що воно існує, 8% вважають – ні, а решта – не впевнені.

Мабуть ні для кого не є таємницею, що для розвитку тієї чи іншої галузі потрібен споживач, який буде купувати продукцію. Отож, український споживач українського ж таки кіно не збирається віддати гроші за ліцензійний диск із фільмом, а краще їх заощадить і скачає в Інтернеті – це зробить 36% від усієї кількості. Така ж кількість опитаних (36%) готові заплатити до 50 гривень і придбати диск, а 17% – не проти заплатити і більшу суму за українське ліцензоване.

Український споживач не збирається віддавати гроші за ліцензійний диск

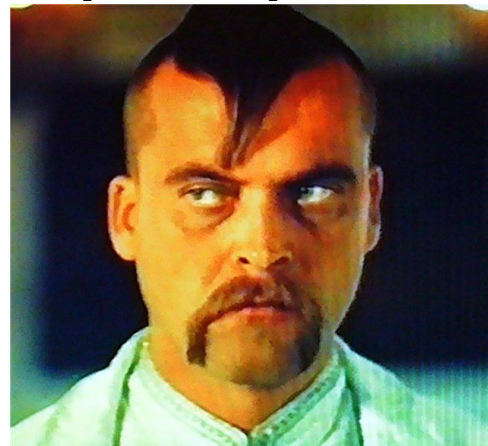
Не дуже перспективне майбутнє, хоча, відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» на кіноіндустрію державні видатки такі:

Державне агентство України з питань кіно має отримати 176 млн. 674,4 тис. грн. (у проекті спочатку було 122 млн. 775,0 тис.). На створення та розповсюдження національних фільмів, фінансову

підтримку державного підприємства «Національний центр Олександра Довженка» передбачено 167 млн. 540,0 тис. грн (у проекті - 114 млн. 460,0 тис. грн). Торік на програму виділялося 122 млн 640 тис. грн.

Окрім того для виробників національного кіно продукту введені податкові канікули з 1 січня 2011 року на наступні п'ять років - до 1 січня 2016 року. Ще одним важливим моментом є звільнення від сплати земельного податку суб'єктів кінематографії - виробників національних фільмів.

Отож, щодо українських державних фінансистів, можемо не перейматись у їхній майстерності та професіоналізмі, інша справа – що ж вийшло цікавого у вітчизняному кінематографі за останній рік? А от наш патріотизм та любов до власного мистецтва – факт незаперечний. На найцікавіше для мене запитання: «Чи спробуєте Ви проглянути якийсь фільм із поданого вище списку опісля заповнення цієї анкети?» 75% респондентів відповіли «ТАК!».

Примітки ☺

1. Вилазка – тимчасове залишення власної домівки, або іншого постійного місця перебування.
2. Мело-шмаркло-драми – кінострічка із драматичним сюжетом, але низькою якістю гри акторів та зйомки загалом.
3. Hurtom-Торент-Толололка – інтернет сайт <http://toloka.hurtom.com/viewforum.php?f=42>
4. Діжка – інтернет сайт

Еге Ж!

МУЗИЧНА КІМНАТА

Вадим Карп'як

Святослав Вакарчук: «Брюссель»

Святославу Вакарчуку знову стало тісно в межах своєї групи. Вже вдруге лідер «Океанів» збирає зовсім нову команду музикантів, з якою записує так званий сольний альбом. Так званим він називається через те, що сам Святослав не хоче його визнавати таким – частково через власну скромність, а головно – через калібр задіяних музикантів. Наприклад, Дмитро Шуров чи Сергій Бабкін і самі є успішними творцями, які не так «відтіняють», як доповнюють Вакарчука. Записавши всі 12 пісень в одній з брюссельських

(звідси і назва) студій, ця компанія нічого радикального, в музичному сенсі, не ризикнула запропонувати. Композиції мало чим відрізняються від того, що міг би зіграти і сам ОЕ – хіба що дві з них англійською, чого група собі ще не дозволяла. Так що всі любителі купатися в «Океані Ельзи» з радістю пірнуть у ці звукові хвилі. А хто може прожити й без фірмової вакарчуківської букви «р» – нехай читає далі. Може знайде щось для себе.

Еге Ж!

«По Вільно». 17 гарних українських пісень

Хоча дід Іммануїл, той який Кант, і вчив нас, що краса – це властивість речі, науку його зрозумів мало хто. Тому більшість людей орудує фразою, що про смаки не сперечаються, забуваючи додати, що про погані смаки і справді, сперечатися нема чого. На щастя, у випадку зі збіркою «По Вільно» мова йде про смаки добрі. Лідер «Тартака» Сашко Положинський відібрав на свій суб'єктивний смак 17 гарних українських пісень, а студія Кофеїн переробила їх до непізнаваності. Де звучав рок – залунала босанова, де ритмічно гупало регі – закрутилася сальса, трохи джазу, трохи фанку і всіляких латиноамериканських «замісів» – і вийшло 17 гарних українських пісень у зовсім несподіваному стилі. Єдине, що вказувало на оригінал

композицій – це вокали. А решта – буйна фантазія авторів, під гарячі руки і голови яких потрапили такі різні митці Юлія Лорд, Мотор'ролла, Нічлава Блюз, Аліса Космос і жменя інших.

«Florence and the Machine»: Ceremonials

Пам'ятаєте це відчуття – коли влітку розігрітий заходиш у холодну воду? Ніби і купатися хочеться, і охолотитися

треба, а чогось не наважуєшся різко стрибнути – стоїш отак по коліна і гримаси на обличчі корчиш. Так оце про церемоніальний альбом Флоренс Велш і її Машини. Дивної краси запис, який примудрився поєднати в собі все, чим пишається незалежна музика вкупі з технічною досконалістю звучання, яке не зганьбило б і саму Мадонну. Тільки треба наважитися і кинутися в цей запис, тобто прослухати його повністю, якою б холодною спочатку не видавалася вода. Потім, вилізши на сушу, ви будете смачно прицмокувати і схвально кивати головами. А якщо не будете, то в наступному числі я напишу, що вам ще послухати.

Еге Ж!

КІНОЦИТАТИ

«Мирний воїн» («Peaceful Warrior»), 2006

- Люди, яких важко полюбити, найбільше потребують любові.
- Завжди щось відбувається. Не буває звичайних моментів.
- Немає вищої мети, ніж служити іншим.
- Смерть це не сумно. Насправді сумно те, що більшість людей не живуть взагалі.
- Знання та мудрість - не одне й те саме. Мудрість - це застосування знань в житті.
- Подорож приносить нам радість, а не пункт призначення.
- Зараз – це все, що ти маєш.
- Життя це вибір: ти можеш вибрати, бути жертвою, чи тим, ким ти хочеш бути.

Матриця («The Matrix»), 1999

- Головне – не вір всіляким нісенітницям про фатум. Ти – господар свого життя.
- Щастя в тому, щоб не знати, що буде далі.
- Знайти шлях і пройти його – це не одне і те ж.
- Бути обраним – все одно, що бути закоханим: про це тобі ніхто не каже, ти сам це знаєш.
- Час завжди проти нас.

«Траса 60» («Interstate 60»), 2002

- Говори, що думаєш, і думай, що говориш. Якщо керуватимешся цим правилом – проблем буде менше.
- Ми зазвичай бачимо те, що хочемо бачити, а не те, що є насправді.
- Хоча б раз в безкінечному всесвіті все станеться саме так.
- Бажання потрібно говорити вголос – це щось таке, наче карма, висловиш його – і воно збудеться.
- Майте мужність жити. Померти – це легко.
- Колумб вирушив у подорож, не знаючи, чи буде вітер.

ЕгеЖ!

Твої черевики стоптані у численних мандрівках? Наплічник лежить завжди під рукою, а мапа зачитана до дір? Жодна світлина з подорожей не поміщається у фотоальбомах?

Тоді на твої враження і знімки із мандрівок чекає редакція нашого журналу. Кращі статті будуть опубліковані на сторінках «ЕгеЖ!»

ЧЕКАЄМО!

Пиши: kulturnyky-ua@cym.org

